

tid. Perioden præges ikke af nogen enkelt konge og betragtes gerne som et mellemspil; men set i bakspejlet viser den sig at have skabt forudsætningerne for at Sverredynastiet befæstede sin plads på den norske trone. I *Bøglungasögur* samler fremstillingen sig om to modstridende partigrupperinger, Birkebeinar i den nordvestlige del og Baglar i det sydøstlige Norge. De hyldede desuden hver sin gren af den gamle norske kongeslægt; de førstnævnte var kong Sverris gamle fæller, hvorimod Baglarne var kirkens parti og støttedes af den danske konge Valdemar den store. Knut Helle (1958) har i et værk om *Bøglungasögur* kunnet fremvise interessante tendenser i sagaen med hensyn til den aktuelle politik.

Sagaens samtidige nedtegnelse gør, at fremstillingen af kendte personer må vække interesse, ikke mindst sådanne som vi møder igen i Sturla Þórðarsons officielle biografi af kong Håkon fra 1260'erne. Såvel jarl Skules som biskop Nikulas' fremtræden i *Bøglunga sögur* må have influeret på det billede, Henrik Ibsen tegner af disse to fyrster i *Kongsemnerne* (se også Halvdan Kohts forord til skuespillet). Denne samtidigt forfattede saga giver os endvidere et førstehånds indblik i tidens forestillingsverden. I året 1208 udkæmpes det store slag ved Lena i Sverige, og ved sådanne lejligheder i Norden viser den gamle krigsgud Odin sig stadig. Sagaen gengiver et vidneudsagn om, hvorledes en norsk bonde kaster hesteko til Sleipnir på vejen østover, fire nætter inden slaget blev udkæmpet. (II, s. 112f. og 122f.).

Værkets udgiver, Hallvard Magerøy – den tidligere Sigurður Nordal professor ved Universitetet i Oslo, som i snart et halvt hundrede år har beskæftiget sig med sagaerne som genre – har her skabt en udgave i særklasse. Bind I indeholder udelukkende kommentarer og forklaringer til *Bøglungasögur*; alt forklares i mindste detalje, både når det gælder politik, retshistorie, stednavne og sproglige afvigelser, etc. Dertil kommer, at udgiveren har ydet et nyt og overbevisende forskningsresultat angående sagaens tekstuelle udvikling. Byggende på den rige norske forskning vedrørende mundtlig overlevering samt egne studier (Einarsbók, 1969), navnlig af den forskelligartede formidlingsteknik ved henholdsvis skriftlig og mundtlig tradition, har Magerøy kunnet godtgøre, at de to kendte redaktioner af *Bøglungasögur* hver for sig og uafhængigt af hinanden går tilbage til originalen, som har været Birkebeina orienteret. Magerøys analyse af håndskriftvarianterne samt disses indbyrdes relationer indeholder visse principielle retningslinjer for udforskningen af sagatekster. – I denne nye udgave må *Bøglungasögur* tegne sig som et interessant emne inden for kongesagaens udviklingshistorie.

Ólafía Einarasdóttir

Ryd Klosters Årbog i kulturhistorisk belysning af RIKKE AGNETE OLSEN. Oversat af forfatteren. Illustrationer af Jørgen Kragelund. Århus, Wormianum, 1989, 83 s. 144 kr. For Skalk-abonnenter 124 kr.

Forlaget Wormianum har tidligere udgivet oversættelser af Roskildekrøniken ved Michael H. Gelting og af Sjællandske Krønike ved Rikke Agnete Olsen i populær form. På samme måde er nu for første gang fremlagt en fuldstændig oversættelse af den latinske Rydårbog udstyret med et apparat der letter læsningen af det værk

der sammen med Sjællandske Krønike er det vigtigste danske historieværk efter Valdemarstidens blomstring. Som hos Saxo er dens ideal et samlet rige beskyttet af stærke konger mod udenlandsk, især tysk aggression.

Oversætteren har skrevet korte, introducerende afsnit om Ryds historie, klosterliv i almindelighed og om årbogen som historisk kilde. Hertil føjer sig en stamtavle over danske konger, kort, navne- og ordlister. En oplysende real-kommentar følger endvidere på udmærket måde oversættelsen som marginalnoter. Bogens præg understreges af Jørgen Kragelunds fine tegninger, der illustrerer teksten med inspiration fra bevarede middelalderlige levn. Oversættelsen er altså lettilgængelig.

Ud fra en levnsbetragtning er Rydårbogen en kilde af klasse, og det gælder også de tre danske bearbejdelser af den latinske tekst som oversætteren vælger at se bort fra. Som beretning er den latinske Rydårbog naturligvis især af interesse hvor den fortæller om samtidige forhold, og det kan da være rimeligt at tage en stikprøve fra årbogens sidste år. Den viser at lidt større troskab over for originalens ord og mening ikke havde været af vejen. Tænk på hvor få der nu om dage går til den latinske tekst. Under 1284 er *Conventus domus Ruris regis dispersus est* oversat med »Ryd klostres munke blev forjaget«. Det havde været bedre at skrive at de spredtes, og så i øvrigt overlade til brugeren eventuelt at drage den slutning at munkene blev forjaget. At selv en god oversættelse er en fortolkning står ganske vist ikke til at ændre, men fejl (*Sleswik periit igne proprio* kan ikke betyde at Slesvig by nedbrændte helt) og udeladelser kunne undgås. Det hedder f.eks. om den ødelagte Gottorp borg at den var *quasi clavis atque custodia totius Dacie*, gengivet »ligesom lås og lukke for Danmark«. Årbogens forfatter har med det udeladte ord *totius* villet sige at den sag angik mere end hertugdømmet, og da hans anliggende er at skrive sit lands og folks historie har han ment noget med at skrive *hele* Danmark.

Esben Albrechtsen

Den danske rigslovgivning 1397-1513. Udgivet af Det danske Sprog- og litteraturselskab og Selskabet for udgivelse af kilder til dansk Historie ved Aage Andersen. C.A.Reitzels Forlag 1989. 226 s.

I 1971 udkom første bind af udgaven af Danmarks rigslovgivning i middelalderen. Bindet kaldte sig »Den danske rigslovgivning indtil 1400«, men sluttede dog med Dronnings Margrethes forordning fra 1396. Overlapningen skyldes, at udgiveren af nærværende bind Aage Andersen i modsætning til sin forgænger Erik Kroman betragter også Kalmarunionsbrevet fra 1397 som rigslovgivning. Også Poul Johannes Jørgensen slutter sin gennemgang af rigslovene indtil udgangen af middelalderen (*Dansk Retshistorie*, s.76-79) med Margrethes forordning. Om den følgende periode skriver han kort: »Fra det 15. og begyndelsen af det 16. århundrede indtil Kristiern II's tid er ikke bevaret særlig mange rigslove, og de fleste af dem frembyder kun forholdsvis ringe interesse.« Denne dom er der nu anledning til at efterprøve ved læsning af det foreliggende bind af rigslovgivningen, som omfatter perioden indtil Christian II. Anmelderen skal ikke lægge skjult på, at det netop er en udgivelse af rigslovgivningen fra